

Програма сигурност

През 2013 г. Програма Сигурност съсредоточи усилията си по ключови въпроси в областта на националната сигурност:

- **Разширяване на оценката на заплахата от тежката и организираната престъпност.** Програма Сигурност продължи усилията си за запълване една аналитична празнина, която съществува в работата на правоохранителните органи в борбата им с организираната престъпност. Целта е да се изготви анализ за способите за финансиране на дейността на организираната престъпност в 27-те страни-членки на ЕС и да се идентифицират най-добрите практики за разследване с цел прекъсване на престъпното финансиране.
- **Изследване на корупцията в полицията и усъвършенстване на способите за противодействие.** Основната цел на работата в тази област бе изработването на методика за прилагане на добрите европейски практики за борба с корупцията в полицейските структури на България и Румъния.
- **Мониторинг и превенция на конвенционалната престъпност.** Продължи провеждането на традиционното Националното изследване на престъпността. За първи път беше експериментирано и провеждане на телефонни интервюта на гражданите. Публичната дискусия върху резултатите от изследването получи широко медийно отразяване.
- **Взаимодействие между държавната администрация и неправителствения сектор в изработване и прилагане на антикорупционни политики.** В партньорство с румънски НПО бяха идентифицирани най-добри практики на участие на неправителствения сектор в изработване и прилагане на антикорупционни политики.
- **Характеристики на съвременния международен тероризъм.** Въпросите за характеристиките на съвременният тероризъм станаха особено актуални за България след атентата в Сарафово през юли 2012 г. Центърът за изследване на демокрацията организира няколко кръгли маси, на които експерти в тази област представиха своите виждания.

I. Разширяване на оценката на заплахата от тежката и организираната престъпност

Успешното разследване и борбата с организираната престъпност е свързано в голяма степен със знанието за това как

криминалните структури финансират своята престъпна дейност. Като цяло съществува значителна информация за формите и методите на финансиране на престъпни пазари, като някои от тях са добре изучени. Така например много добре е изучен пазарът на нар-

котици – изяснени са финансовите параметри на всички етапи от този процес – от цените на производство, през транспорт, трафик и дистрибуция до крайния потребител.

Не стои така въпросът обаче при престъпни пазари като трафик на хора, измами с кредитни карти, трафик на крадени автомобили, производство и пласмент на фалшиви палични знаци и др.

Малко е направено в областта на системния анализ и изследване на хора и структури които се занимават с финансиране на престъпни мрежи и дейности на организираната престъпност. Този компонент от престъпната дейност често се подценява за сметка на дейностите и процедурите по разкриването на фактическите престъпления.

Модерната финансова система, съществуващата нелегална мрежа от лица и лихвари (които играят ролята

на нелегални банки и кредитни институции) както и престъпни групи участващи в банкови измами или в изготвяне и търговия с фалшиви парични знаци могат да бъдат използвани за финансиране на престъпна дейност.

През 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията продължи своята работа по оценка на връзката между финансирането и организираната престъпност. Изследователските усилия бяха насочени към очертаването на различните способности за финансиране на дейността на организираната престъпност, анализ на криминалните структури, стоящи зад финансирането, изследване на специфичните разлики между страните – членки на ЕС и проучване на възможностите за финансиране на организираната престъпност от източници извън ЕС.

В резултат на изследователската работа бе разработен Наръчник за разследването на финансирането на организи-

Участници в семинара „Финансиране на организираните престъпни дейности: Предизвикателствата на една неизследвана област“

раната престъпност, който ще улесни специфичната работа на правоохранителните органи по разследването на финансирането на организираната престъпност, както и методологията за анализ и оценка на способите за финансиране на престъпна дейност.

На 31 май 2013 г. се проведе семинар с участието на представители на партньорите по проекта – University of Trento (IT), Teesside University (UK), INHEJS (FR), Police of Latvia, ГДБОП, както и представители на полицейски служби и прокуратурите от Италия, Франция и Великобритания.

Професор Майкъл Леви направи преглед на основните предизвикателства при проучването и анализа на финан-

сирането на престъпните дейности. Един от основните акценти беше, че досега анализите и мерките на институциите винаги са били фокусирани върху прането на парите придобити от престъпни дейности, докато източниците и механизмите на финансиране са останали negliжирана тема. Неговата презентация постави и основните въпроси, на които изследването следва да отговори:

- Какво финансиране е необходимо за различните нелегални пазари?
- Какви са разликите при финансирането на нелегалните и легалните пазари?
- Какви са механизмите за уреждане на плащанията на нелегалните пазари?

Money from Crime and Money for Crime

Michael Levi, PhD, DSc (Econ)
Professor of Criminology
Cardiff School of Social Sciences
Cardiff University, Wales, UK
Levi@Cardiff.ac.uk

FINOCA seminar, 2013

Презентацията на професор Майкъл Леви на тема „Финансиране от и за престъпления“ на семинара „Финансиране на организираните престъпни дейности: Предизвикателствата на една неизследвана област“

- Какъв е ефекта на съществуващите мерки за борба срещу прането на пари върху финансирането на нелегалните пазари?

По време на семинара партньорите по проекта бяха дискутирани различни аспекти на финансирането на организираната престъпност – организирани измами с ДДС, финансиране на пазарите на наркотици, финансиране на контрабандата на цигари. Партньорите от България, Италия, Литва и Франция представиха практически случаи от разследването на трафик на различни видове наркотици и контрабанда на цигари. Прокурор Елизабета Пулиезе от Национална Агенция „Антимафия“ в Италия представи случай от практиката, илюстриращ ролята на свързаните с мафията лихвари, като източник на финансиране на различни криминални дейности, както и като инструмент за проникване на криминални капитали в легалния бизнес. Давид Ерес от Националната агенция за борба с наркотрафика във Франция представи сложна схема за трафик на канабис от Северна Африка за Франция, която включва сложни финансови трансакции между различните участници в престъпната мрежа с цел максимално затрудняване на проследяването на парите от органите на реда.

През 2013 Програма Сигурност проучва темата за възможностите за използване на конфискувано имущество за социални цели. Изследването бе проведено съвместно с Университета в Палермо, като негова основна цел бе да проучи и анализира действащото законодателство и практиките за управление и разпореждане с конфискувано имущество в държавите членки. Специален фокус бе поставен на задълбочения анализ на съществуващите правни режими и практики за използване на конфискуваните активи

за социални цели. Изследвани бяха съществуващите модели за социално ползване в шест европейски държави (Белгия, Унгария, Италия, Румъния и Испания).

През 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията, съвместно с РАНД Европа и Университета в Тренто, започна работа по изследване на възможните бъдещи инициативи в политиката за борба с организираната престъпност и оценка на ефективността на специфичните наказателноправни мерки срещу организираната престъпност.

Целта на изследването е да оцени въздействието на Рамкова директива 2008/841/ПВР и европейското и националните законодателства за борба с организираната престъпност, и да направи сравнителен анализ на националните наказателноправни средства и способности за разследване в тази област.

Едновременно с това изследването ще идентифицира основните наказателноправни средства, специализираните съдебни и правоприлагащи органи и способности за разследване, използвани в борбата с организираната престъпност. Ще бъде събрана и анализирана информация за степента на използване на наличните наказателноправни средства и способности за разследване на практика, пречките и предизвикателствата пред тяхното използване, алтернативни наказателноправни средства и способности за разследване, които се използват в борбата с организираната престъпност и причините за тяхното използване, ролята, която специализираните съдебни и правоприлагащи органи имат при използването на наказателноправни средства и способности.

През 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията започна работа по

изготвяне на оценка на състоянието на оперативните способности, пропуските в съществуващата система и мерките за противодействие на извършваните документни измами. Целта на изследването е да допринесе за повишаване на ефективността и подобряване на капацитета на граничните служби на държавите-членки в работата при проверките на първата линия на граничния контрол.

II. Повишаване на капацитета на отделите за вътрешна сигурност в МВР на България и Румъния

Корупцията сред служителите на правоохранителните органи е явление, на което през последните две десети-

летия в повечето европейски страни се обръща все по-голямо внимание. За разлика от противодействието на корупцията в други професионални кръгове като тези на магистрати, политици или служители в данъчната администрация, за които липсват стандартни или общоевропейски подходи, при противодействието на корупцията в полицията нещата стоят по-различно. На национално равнище в редица европейски страни са разработени стратегии и в правоохранителните органи са предприети реформи, често под надзора на законодателните институции. На европейско равнище съществуват платформи като ЕПСК (Европейски партньори срещу корупцията), където институциите, отговорни за противодействието на корупцията си сътрудничат и

Участници в семинара „Европейският опит в противодействието на корупцията в полицията“

обменят опит. Интерпол или UNODC също изработват и предлагат общи стандарти и добри практики за превенция на корупцията в полицията.

През 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията продължи да подпомага процеса на подобряване на работата на структурите за вътрешна сигурност в министерствата на вътрешните работи в България и Румъния. Инициативата има за цел да осигури практическо обучение за експерти от звената за вътрешна сигурност в България и Румъния, обмен на практически опит с представители на антикорупционните звена от Великобритания, Белгия и Австрия, както и изготвяне на наръчник с добри практики и методика за оценка на корупционната обстановка и идентифициране на рискови групи в полицията, уязвими на корупционен натиск.

В края на януари т.г. беше проведен петдневен обучителен семинар на тема: „Европейският опит в противодействието на корупцията в полицията“ за български и румънски полицаи с участие на партньорите от Белгия, Австрия и Великобритания. Акцентът по време на този семинар беше поставен върху организационната структура на специализираните отдели за вътрешна сигурност, както и върху ефективни подходи и техники при корупционни разследвания.

Гостуващите лектори от Агенцията за тежката и организираната престъпност (SOCA) представиха структурата и задачите на различните антикорупционни органи във Великобритания. Беше подчертана особената важност на систематичното и целенасочено събиране на разузнавателни данни при антикорупционните разследвания. Те представиха Националния разузнавателен модел, използван от правоохранителните ор-

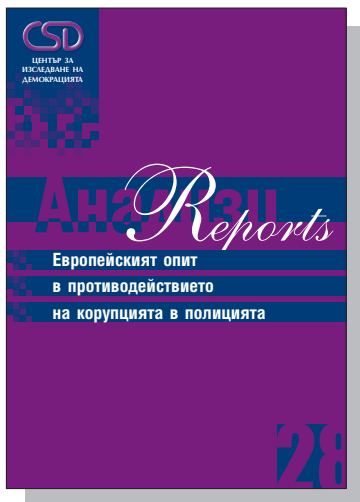
гани в страната. Специално внимание беше отделено на категориите лица, предоставящи информация за извършени нарушения, както и на процедурите за защитата на лицата подаващи сигнали за корупция. Представени бяха и различни тестове за лоялност, които пресъздават реалистични условия или ситуации, целящи да предизвикат съответна реакция от служителите заподозрени в корупция или в злоупотреба със служебно положение.

Белгийските лектори запознаха участниците в обучението с дейността на Централния офис за противодействие на корупцията (OCRC) и Генералния инспекторат на полицията (AIG) в Белгия. Представени бяха методът на OCRC при разследване на измамите с обществените поръчки, както и сътрудничеството му с OLAF. Лекторите разказаха за работата на съвместните разследващи екипи между две или повече страни-членки в случаите на международни и трансгранични престъпления. Особено внимание беше отделено и на новата базата данни на Генералния инспекторат за управление на разследванията, важен инструмент не само за целите на статистиката, но и за изпълнението на оперативни и на административни задачи.

Участниците в семинара имаха и възможността да участват в интерактивно обучение ръководено от представители на Федералното бюро за борба с корупцията (BAK) към австрийското Федерално министерство на вътрешните работи. Те се запознаха с инструмент за анализ на приключили разследвания. Той има за цел да разгледа индивидуалните случаи на корупция, различните форми на корупция, мотивите които стоят зад тях, както и законодателните и процедурните слабости.

През 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията публикува анализ

относно европейският опит в противодействието на корупцията в полицията. Публикация няма за цел да разгледа добри европейски практики и да предложи конкретни оперативни мерки за превенция на корупцията.

Подобни мерки биха били неефективни и безполезни, ако се прилагат, без да бъде разбран по-широкият институционален и правен контекст, в който те трябва да функционират. Анализът представя системите и институциите за противодействие на корупцията в пет европейски страни: Великобритания, Белгия, Австрия, България и Румъния. Особено внимание е отделено на Великобритания и Белгия, тъй като там функционират цялостни и добре установени системи за противодействие на корупцията. В останалите страни, съществуват само някои елементи на такива системи.

Анализирани са няколко ключови елемента, които спомагат за ефективността на мерките за противодействие на корупцията:

- независимост на антикорупционните институции и отделни;
- обвързване противодействието на

корупцията с високи професионални стандарти и спазване на гражданските права;

- взаимен контрол на антикорупционните институции;
- ресурсна обезпеченост и правомощия на отделите;
- проактивно поведение и антикорупционни мерки за сметка на традиционните реактивни подходи

III. Конвенционална престъпност

В началото на годината Центърът за изследване на демокрацията заедно с Витоша Рисърч проведе за 11-ти път Националното изследване на престъпността. През 2013 г. бяха използвани два инструмента за набиране на информация. Първият бе използваният до този момент метод на стандартизирано персонално интервю лице в лице (бяха интервюирани 1000 респондента). Вторият използван метод беше телефонно интервю. Методът беше приложен за първи път при провеждане на Националното изследване на престъпността, като бяха интервюирани 2 500 души. Анализът на резултатите от изследването беше представен по време на публична дискусия на 15 октомври 2013 г.

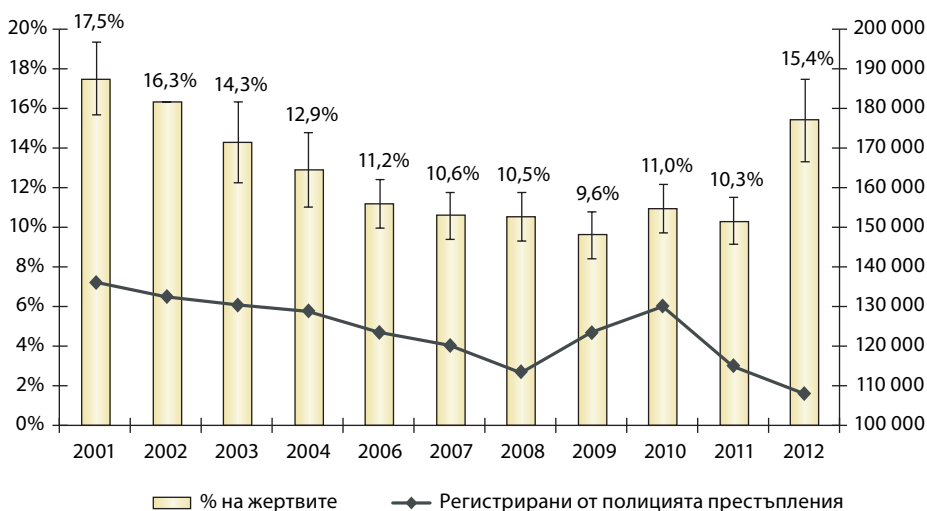
През 2012 г. за се наблюдава рязко увеличение както на броя на жертвите, така и на броя престъпления спрямо 2011 г. (Графика 3). В същото време статистиката на регистрираните от МВР престъпления за 2012 г. показва точно обратната тенденция – 6 % спад на престъпленията от 114 781 през 2011 г. на 107 828 през 2012 г.

Тази разлика се обяснява с нарастваща латентна престъпност, която не попада в официалните статистики. Сегашният ръст идва на фона на плавното повишаване на равнището

Публична дискусия „Динамика на конвенционалната престъпност 2012 – 2013“

Фигура 3. Сравнение между Националното изследване на престъпността и официалната статистика на Министерството на вътрешните работи 2001 – 2012

на престъпността през 2009 и 2010 г. – тенденция регистрирана от НИП и от статистиката на МВР.

Един от най-важните индикатори, които НИП предоставя, е нивото на латентност или на „скритата престъпност“ – тази, която не се съобщава в полицията и не попада в статистиката на МВР. Тези данни са удачен индикатор и за доверието на жертвите на престъпността в полицията.

Според проучването за 2012 г. латентността се увеличава, а броят на съобщените престъпления намалява за трета поредна година, като едва 42,4 % от престъпленията са съобщени на полицията, а всяка втора жертва не престъпление е предпочела да не го съобщава в полицията.

Данните от НИП показват, че от приблизително 600 хил. престъпления, извършени за година, около половината или 300 хил. не се съобщават в полицията. Следователно около 300 хил. престъпления би трябвало

да се регистрират от полицията и да бъдат отразени в статистиката на МВР. Статистиката на МВР, обаче, регистрира приблизително 110 хил. престъпления годишно. Това дава основание да се направи заключение, че по редица причини около 190 хил. престъпления, които гражданите съобщават в полицията, в крайна сметка остават нерегистрирани и не се разследват

Основните изводи, които последното Национално изследване на престъпността дава основания да се направят са следните:

- Нарастване на равнището на престъпността през 2012 г.: Рязък ръст жертвите на престъпления през 2012 г. в сравнение с 2011 г. – от 10,3 % на 15,4 % от населението. Увеличава се както броя на жертвите, така и броя на престъпленията.
- Ръст на латентността: регистриран е най-големия спад на докладваните престъпления за последните 3 години от страна на жертвите на престъпления.

Фигура 4. Нерегистрирани престъпления и полицейски филтри

600 000 Среден брой на престъпленията през последните 5 години	~ 300 000 / ~ 50 % /	Престъпления, които не са съобщени на полицията
	~ 190 000 / ~ 32 % /	Съобщени престъпления, които не са регистрирани от полицията
	110 000 / ~ 18 % /	Регистрирани престъпления

- Ръст на кражбите: въпреки продължаващия спад на тежки престъпления като убийства и кражби на автомобили, се наблюдава ръст при престъпленията против собствеността на гражданите.
- Жертвите на престъпления в Северен-централен и Югоизточни райони на страната най-рядко докладват на полицията престъпленията. Тези райони се отличават и с високи нива на престъпност.

Данните от 2009 г. до момента показват, че икономическият спад и бавното възстановяване са ключови за равнището на престъпността. Високите нива за безработица, с които се характеризира 2013 г. дават основание да се прогнозира, че ситуацията в криминалната обстановка ще продължи да е нестабилна.

Нов момент в криминалната обстановка е рязкото нарастване на имигрантския поток. Опитът от резки промени в имигрантската картина в Западна Европа предполагат следните прогнози за България:

- Може да се очаква нарастване на определени видове масови престъпления, особено тези свързани с оцеляване и осигуряване на препитание (дребни кражби и измами, включително на хранителни продукти от магазини). При сегашните нива на бежанския и имигрантски поток, броят на извършените от имигранти престъпления ще остане незначителен – под 1 % от общия брой престъпления.
- В средносрочен план може да се очаква дори спад на престъпленията извършени от имигранти, тъй като имигрантите се приспособяват към местните условия на живот и пазара на труда.
- Връзките на икономически имигранти/бежанци с организирани

престъпни дейности са незначителни и в краткосрочен план не може да се очаква съществено участие на имигранти в организирани престъпни дейности.

- Типична стратегия на оцеляване на имигрантски общности е участие в сивата икономика, включително разпространение на пиратски или други потребителски стоки (напр. цигари), които са обект на внос от организирани престъпни мрежи.

IV. Взаимодействие на гражданското общество и държавната администрация в изработването и провеждането на антикорупционни политики

През годината Центърът за изследване на демокрацията започна работа по инициатива, насочена към подобряване на участието на гражданското общество в изработването, прилагането и оценката на антикорупционни политики". Целта е да се идентифицират най-добрите практики в областта на борбата с корупцията, прилагани в т.нар. „стари“ страни-членки на ЕС, да оценят състоянието на тези практики в България и Румъния и да изготвят наръчник на най-добрите практики за участието на НПО в прилагането на антикорупционни политики, който да служи като ръководство на НПО работещи в този сектор.

В рамките на работата по проекта в периода 15-17 април 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията организира работно посещение за партньорите на тема: „Участието на гражданското общество в изготвянето, прилагането и оценката на антикорупционни политики“.

Целта на посещението беше да се срещнат участниците в проекта с пред-

В периода 15-17 април 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията организира семинар на тема: „Участието на гражданското общество в изготвянето, прилагането и оценката на антикорупционни политики“

Г-жа Мина Рударова, Инспекторат на Министерството на регионалното развитие

Участници в семинара „Участието на гражданското общество в антикорупционните политики: Българският опит“

ставители на органи на българската държавна администрация, които имат за задача превенция и борба с корупцията и да получат информация за целите им и за формите и методите им на работа за тяхното постигане. Едновременно с това представителите на българската държавна администрация запознаха участниците със своите практики на съвместна работа с неправителствения сектор и с вижданията си за ролята и мястото на гражданското общество в борбата с корупцията и перспективите за развитие на сътрудничеството в тази област.

В дискусиата участваха представители на 14 държавни институции – министерства, Специализирана прокуратура, ВСС, Омбудсман и др.

В периода 1-3 юли 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията организира втори семинар на тема: „Участието на гражданското общество в антико-

рупционните политики: Българският опит“.

По време на първата сесия представители на Центъра за изследване на демокрацията информираха партньорите за реализирането на инициативата „Коалиция 2000“ – най-мащабната антикорупционна проява в рамките на публично-частното партньорство в България. Д-р Филип Гунев, старши анализатор в Програма „Сигурност“ и Руслан Стефанов, директор на Икономическата програма на центъра, разказаха за еволюцията на ролята на гражданското общество в противодействието на корупцията след лансирането на инициативата през 1997 г. Димитър Марков, старши анализатор в Правната програма, информира за усилията на водещи неправителствени организации и представители на държавни институции за осъществяване на Инициативата за съдебна реформа в рамките на „Коалиция 2000“.

Той изгъкна ролята на Омбудсмана като медиатор между гражданското общество и публичните власти и припомни, че създаването на тази институция бе инициентирано от гражданското общество в България.

Научният директор на Центъра за изследване на демокрацията Александър Стоянов представи *Системата за мониторинг на корупцията*, прилагана от 1998 г. насам за измерване равнищата на корупцията в страната. Той сподели първоначалното недоверие на представителите на държавните институции и политиките към резултатите от проучванията.

Старши експертът в Икономическата програма Тодор Ялъмов изложи основните тенденции и рисковете, които съпътстват развитието на гражданското общество в България. Дискусията акцентира върху феномена „овладяване на гражданското общество“ и факторите, които са позволили на политици и администратори да злоупотребят с НПО като фасада за извличане на незаконни печалби. Г-н Ялъмов подчерта нуждата от по-голяма прозрачност в неправителствения сектор чрез въвеждане на саморегулаторни мерки и вътрешен контрол, както и чрез Електронния регистър на НПО.

V. Характеристики на съвременния международен тероризъм

От лятото на 2012 г. България се нареди в групата на страните, директно засегнати от действията на международния тероризъм.

Една от причините за недостатъчната подготвеност на страната е липсата на задълбочено знание и анализ на характерните черти на съвременния международен тероризъм. Един от

сериозните проблеми е и недостатъчното познаване на системата за финансиране на терористичните действия и организации, независимо че са приети редица международни стандарти в това отношение, а проблемът се третира и в националното законодателство.

През изминалата година Центърът за изследване на демокрацията организира поредица от кръгли маси по въпросите на характеристиките на съвременния международен тероризъм с акцент върху формите и методите на неговото финансиране. Бяха канени авторитетни експерти, които изложиха своите виждания и оценки пред аудитория съставена от представители на заинтересованите български институции.

На 11 април 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията организира кръгла маса на тема „Финансиране на тероризма“, със специален гост д-р Магнус Рансторп, директор по научната дейност на Центъра за изследване на асиметричните заплахи към Шведския национален колеж по отбрана.

Д-р Рансторп запозна присъстващите с предизвикателствата при разкриването на сложните мрежи за финансиране на големи терористични организации, като сподели множество примери от дългогодишната си изследователска дейност, посветена на тероризма в Близкия изток. Той подчерта, че дейността на тези организации не може да бъде разглеждана извън контекста на техните политически, социални и военни действия. Сред примерите за финансиране на терористичните организации, простиращи се от набиране на дарения до приходи от легален и нелегален бизнес, д-р Рансторп спомена и търговията с недвижимо имущество и валута. Акцент

Участници в кръглата маса на тема „Финансиране на тероризма“

беше поставен и върху примерите за връзки между терористични организации и държавни разузнавателни служби. Коментирайки подчертано бюрократичната структура на този тип организации и тяхната вътрешна йерархия, д-р Рансторп подчерта и ролята на идеологията в определянето на дневния им ред.

В заключение, д-р Рансторп коментира значението на икономическата криза за набирането на средства за финансиране на терористичните организации, както и въпросът за възможните последици от реакцията на Европейския съюз по повод на терористичната атака на летището в Бургас.

На 18 юни 2013 г. гост и основен говорител на събитието беше д-р Матю Левит, директор на Програмата за контратероризъм и разузнаване към Вашингтонския институт за близкотоизточни политики, бивш заместник помощник-секретар по разузнаване и

анализи в Министерството на финансите на САЩ.

В своята презентация д-р Левит очерта трансформациите в структурата и финансирането, през които преминават терористичните групи в последните години. Докато в миналото подобни организации се характеризират със стриктна йерархия и ясни вътрешни отношения, днес терористичните организации разчитат на слабо свързани звена и активно използване на новите комуникационни технологии. Това затруднява допълнително проследяването на начините на финансиране на различните операции и поражда необходимост от използване на по-широк спектър от инструменти за борба с тероризма, както и прилагане на специфичен подход към всеки отделен случай.

Според д-р Левит, замразяването и конфискуването на парични средства е полезно при някои случаи, но проследяването на паричните потоци с

Д-р Магнус Рансторп, директор по научната дейност на Центъра за изследване на асиметричните заплахи към Шведския национален колеж по отбрана

цел разследване и идентификация на ключовите финансови възли е често по-ефективният метод в дългосрочен план. Такива операции следва да се изпълняват във взаимодействие с публично-частни партньорства и дипломатически преговори.

Бяха представени някои от основните схеми за финансиране на незаконни операции, подкрепени с примери от изследвания върху организации като Хизбула, Хамас и Ал Каида. Беше подчертано, че организирането на терористични атаки в повечето случаи не изисква големи финансови средства. За финансиране на терористични акции като правило се използват нелегални дейности, които често имат транснационален характер. Сред тях са събиране на средства под формата на благотворителност, източване на кредитни карти, пране на пари и трафик на наркотици. Именно поради голямото разнообразие на използвани схеми, лекторът подчерта че по-важно е идентифицирането на източниците

на финансиране чрез разследване, отколкото конфискуването и замразяването на отделни парични средства.

На кръглата маса на 30 юли 2013 г. основният доклад бе изнесен от г-н Браян Дженкинс, старши съветник на президента на „РАНД корпорейшън“ и автор на книги, доклади и статии по въпросите на тероризма.

Г-н Дженкинс изтъкна съществените различия между западното общество и обществената среда на джихадистите, представляваща основна пречка за разбирането на този феномен и за ефективната борба за пресичането на тероризма. Разгледана беше също следваната от ал-Каида стратегия за идентифициране и използване на локални конфликти за постигане на своите цели, която ѝ спестява усилия сама да инициира конфликтни ситуации.

И на тази кръгла маса бе подчертано, че финансирането на тероризма обикновено не изисква големи капи-

Д-р Матю Левит, директор на Програмата за контрактероризъм и разузнаване към Вашингтонския институт за блискоизточни политики, бивш заместник помощник-секретар по разузнаване и анализи в Министерството на финансите на САЩ

таловложения, като често за организирането и провеждането на терористични актове са нужни само няколко хиляди долара. Източниците за финансиране на терористични групи включват събиране на откупи и изнудване (счита се, че в апогея на операциите си колумбийската организация ФАРК е печелила по този начин около 500 млн. долара), трафик на наркотици и производство и търговия с незаконни лекарства. Засегнат беше и чувствителният въпрос за държавното финансиране на терористични групи като Хизбулла и Хамас.

В последвалата дискусия се включи и посланик Робърт Гелбърд – бивш дипломатически представител на САЩ на Балканите. В рамките на обсъждането, в което участваха представители на разузнавателната общност и на изследователски центрове, бяха засегнати следните въпроси:

- възможните последствия от включването на военното крило на Хизбулла в „черния списък“ на ЕС на терористичните организации за България и другите страни-членки;
- сериозността на заплахата от терористични акции на ал-Каида за ЕС и България;
- възможната мотивация на Хизбулла за извършването на атентата в Сарафопо;
- стратегиите за противодействие на радикализацията и „домашния“ тероризъм;
- появата на нови заплахи от типа на „саморадикализиране“ и „джихад без лидери“.

На последната кръгла маса на 16 септември 2013 г., посветена на новите заплахи от тероризъм в Близкия Изток, гост отново бе г-н Браян Дженкинс, старши съветник на президента на „РАНД корпорейшън“. В своето из-

*Г-н Браян Дженкинс,
старши съветник на президента
на „РАНД корпорейшън“*

*Посланик Робърт Гелбърд –
бивши дипломатически представител
на САЩ на Балканите*

*Участници в кръглата маса „Трансатлантическа солидарност
в условия на криза“*

Г-н Фредерик Кемп, президент и главен изпълнителен директор на Атлантическия съвет на САЩ

ложение той запозна участниците с развитието на обстановката в Египет, възможните последици от гражданската война в Сирия и развитието на терористичната мрежа „Ал-Кайда“.

Г-н Дженкинс изказа предположения за по-нататъшната еволюция на Мюсюлманските братя в Египет и подчерта, че сега основната поляризация е по оста „млади“ – „стари“: по-младите членове предпочитат да участват в легалните публични прояви, докато по-консервативните представители на старото поколение се ориентират към традиционната за тази организация нелегална дейност и към сътрудничество с някои екстремистки групи.

На 19 април 2013 г. Центърът за изследване на демокрацията организира кръг-

ла маса на тема „Трансатлантическа солидарност в условия на криза“. Специален гост беше г-н Фредерик Кемп, президент и главен изпълнителен директор на Атлантическия съвет на САЩ. В кръглата маса взеха участие членове на правителството, икономисти и дипломати.

В краткото си изложение г-н Кемп отбеляза, че настоящата икономическа криза, засягаща Америка и Европа, следва да се разглежда като много важен момент в историята на западния свят, подобно на края на първата и втората световна война и на падането на комунизма. Съществува голяма вероятност това развитие на нещата да създаде екзистенциална криза за Европа. Въпреки че все още е трудно да се предскажат последиците, кризата би могла да доведе до големи ин-

*Г-н Любомир Христов, член на консултативна група
към Европейския банков орган*

ституционални промени в световното управление.

САЩ определят Европейския съюз (ЕС) като стратегически партньор, с когото да отстояват западните демократични ценности, но Европа трябва да разреши вътрешните си проблеми и да дефинира ясно външната си политика. Единството на Европа е застрашено от нарастващото разделение между севера и юга, особено в резултат на разпадането на френско-германския съюз и „присъединяването“ на Франция към южната група страни.

В този смисъл един от приоритетите на Атлантическия съвет е да се постигнат по-устойчиви търговски отношения между САЩ и ЕС, което би върнало Европа към ико-

номически растеж. Настоящата администрация на САЩ се надява да въведе Трансатлантическото търговско и инвестиционно партньорство (ТТИП) преди края на мандата си. Г-н Кемп подчерта, че ТТИП може да бъде важен фактор за оставането на Великобритания в ЕС, както и че партньорството би било по-успешно, ако в него се включи и Турция.

Г-н Любомир Христов, член на консултативна група към Европейския банков орган, подкрепи тезите на г-н Кемп, като подчерта колко е важно да бъде превъзможната кризата в еврозоната, за да се съхранят идеалите, споделяни от атлантическите партньори. Г-н Христов посочи, че мерките за финансови ограничения не би трябвало да се прилагат еднакво във всички страни-членки, тъй като това би дове-

ло до неустойчиви нива на публичните дългове. Що се отнася до високите нива на безработица и нарастващите разлики в цените и нивата на конкурентоспособност между северните и южните държави той подчерта, че обичайният подход на ЕС, основаващ се на правила, трябва да бъде заместен с конкретни анализи и целенасочени мерки.

По време на последвалата дискусия бившият министър на отбраната г-н Аню Ангелов обърна внимание на връзката между икономическото сътрудничество и въпросите на сигурността и отбеляза, че по този въпрос

става все по-трудно да се стигне до съгласие в НАТО. В тази насока посланик Бойко Ноев, главен експерт в програма сигурност на Центъра за изследване на демокрацията отбеляза, че съюзниците в НАТО би трябвало да направят оценка и да си вземат поука от опита си в Афганистан, преди да възникнат нови конфликти. В заключение г-н Тодор Тагарев, министър на отбраната в служебното правителство подчерта, че има опасност кризата да намали степента на ангажираност на страните членки по отношение на партньорските им задължения към ЕС и НАТО, а оттам и да се намалят възможностите на тези организации.